

Tanrı âlemi yarattı, kanunları koydu ve çekildi; sistem artık kendi kendine işliyor diyenlere...

Deizm, Yaraticının âlemi yarattığını kabul eden, fakat âlemlerle sürekli ilişki halinde bulunmadığını ileri süren bir inançtır. En önemli temsilcileri arasında Aristo, Newton gibi isimler vardır. Newton'a göre Tanrı, kudretiyle yaratır yarattıklarına bir daha müdahale etmesine gerek kalmaz.

Deizme göre konuşmayan ve karışmayan yaratıcı bu kimselerle konuşmuş mudur?

Evet, Yaratıcı âlemi yaratacak ve daha sonra karışmayacak müdahale etmeyecek sözü yine aklın hezeyanından başka bir şey değildir. Söz iddia ve ispat ister. Onlara göre konuşmayan ve karışmayan yaratıcı bu kimselerle konuşmuş mudur? Bir kere yarattım bir daha karışmayacağım mı demiştir? Hayır. O halde bu söz onların sözüdür ve mesnetsiz dayanaksız bir iddiadır.

Peki, bu deistler neden konuşmayan ve karışmayan bir ilah fikrini benimsemişlerdir. Çünkü ilah konuşsa karışması mecburi olacak. Karışsa konuşması mecburi olacak. Onun için âlemdeki yaratılışları bile o ilaha vermeyip kendilerince bir kere yarattı daha müdahale etmez demektedirler. Yaratılanları âlemin kendisine, sebeplere, evrime vererek bu noktada kendileri gibi düşünen ateistlerle aynı noktada buluşmaktadırlar. Evet deizm aslında bir ateizmi netice veren bir fikirdir. Zaten ateistlerin bu konuda deistlere destek vermesi ve savunması da bu cihettendir.

Tabi onlar vahyi ve peygamberi kabul etmediklerinden vahye dair yani yaratıcının bizzat sözlerine dair vereceğimiz her cevap bu kimseleri tatmin etmeyecektir. O halde aklımızı yanımıza alalım ve âlemden vereceğimiz delillerle bu iddialarının ne kadar sönük ne kadar mantıksız ve geçersiz bir fikir olduğunu ispat edelim.

Âlemdeki her şeyin sebeplerden ve mevcut olan elementlerden yaratıldığını görenler. Sanki bu yaratılış için bir yaratıcıya ihtiyaç yokmuş gibi bir fikre kapılıp "Tanrı âlemi yarattı, kanunları koydu ve çekildi; sistem artık kendi kendine işliyor."

1- Bir sistem, kurucusundan bağımsız olarak fiil üretebilir mi?

Bu iddia, görünürde Tanrı'yı inkâr etmez; fakat fiiliyatta **etkisizleştirir**. Asıl mesele şudur: **Bir sistem, kurucusundan bağımsız olarak fiil üretebilir mi?**

Saat işler; ama **saat zamanı üretmez**. Değirmen döner; ama **unu icat etmez**. Bilgisayar

çalışır; ama **kodu yazmaz**. Sistemler **icra eder**, fakat **fail değildir**. Dolayısıyla “kendi kendine işliyor” demek, fiili **failden koparmaktır** ki bu, klasik mantıkta imkânsızdır.

2- Kanunlar, iş görenin nasıl iş gördüğünü tarif eder.

Deizm genellikle “doğa kanunları”na sığınır. Ama şu soruyu sormadan geçemez: **Kanun, fiil üretir mi?** Kanun: **Fiilin açıklamasıdır, faili değildir**. Bu nedenle “kanunlar işliyor” demek: “kanunla iş yapılıyor” demektir, “yaratıyor” değil. “Kanunlar iş görmez; Hâkim o kanunlarla iş görür” Kanun, iş yapmaz. Kanun, nasıl iş yapılacağını tarif eder. İş yapan ise kanuna hükmeden bir fâildir. Aksini iddia etmek, **fail ile kuralı karıştırmak** demektir.

Bir ülkede kanun vardır; ama kanun **adam tutuklamaz**. Kanun vardır; ama kanun **mahkeme kurmaz**. Kanun vardır; ama kanun **ceza vermez**. Bütün bunları yapan **hâkimdir**.

Kanun, hâkimin elindeki ölçüdür; fail değildir. Kanunlara iş gördürmek, farkında olmadan şunu yapmaktır: İradesiz şeye irade vermek. Şuursuz şeye şuur yüklemek. Kudretsiz şeye kudret isnat etmek. Bu, açıkça şudur: **Kanunu ilâhlaştırmak**. Eskiden putlar taştandı. Bugün putlar **soyut kavramlardan** yapılıyor: Tabiat yaptı, Kanunlar var kanun yaptı

3- Devam eden fiil, devam eden faili gerektirir.

Fiil ile fail arasındaki bağ koparılamaz. Bir fiil ya yapılmıştır ve bitmiştir ya da yapılmaktadır; eğer yapılıyorsa, onu yapan hâlen mevcuttur.

Bir yazı yazıldıktan sonra yazma fiili durur. Orada artık sadece **yazının eseri** kalır. Fakat eğer yazı **yazılmaya devam ediyorsa**, bu, yazanın hâlâ iş başında olduğunun apaçık delilidir. “Yazı var ama yazan yok” demek, aklen mümkün değildir.

Çünkü evren “olmuş” bir şey değildir; **olmakta olan** bir şeydir. Bitmiş, donmuş, sabitlenmiş bir yapı değil; **her an yeni fiillerin icra edildiği canlı bir süreçtir**.

Evrende: Sayısız canlı her an varlığa çıkmaktadır, hücreler sürekli bölünmekte, organlar yeniden yapılanmakta, denge her an korunmakta, eskime ve yok olma ile birlikte yeniden doğuş devam etmektedir.

Bunların hiçbiri geçmişte kalmış fiiller değildir. Bunlar **şu anda gerçekleşen** fiillerdir.

Bu hâliyle evren, bir defa kurulup bırakılmış bir makineye benzemez. Çünkü makine: Yeni bir şey üretmez, kendi kendini yenilemez, maksat ve tercih ortaya koymaz.

Oysa evrende her an: Seçim vardır, tahsis vardır, ölçü vardır, hikmetli yönlendirme vardır.

Bu yüzden evren, “kurulmuş bir düzen” değil; **sürekli fiil hâlinde olan bir tasarruftur**. Ve her tasarruf, yalnızca bir başlangıç faili değil; **süreklilik arz eden bir faili** zorunlu kılar.

“Fail vardı, sonra çekildi” demek; fiili kabul edip, fiil devam ederken faili inkâr etmektir.

Bu ise çelişkinin ta kendisidir. **Evren geçmişte yaratılmış bir eser değil, şu anda yaratılmakta olan bir fiildir.** Ve fiil devam ediyorsa, fail de devam ediyordur.

5- Yoktan var etmek için bir yaratıcıya ihtiyaç varda. Var olan atom ve elementlerden yaratmak için bir yaratıcıya ihtiyaç yok mudur?

İlk yaratılışı bir yaratıcıya vermek sonra ki yaratılışı âlemin kendisine vermek ne kadar doğrudur? Yoktan var etmek için bir yaratıcıya ihtiyaç varda. Var olan atom ve elementlerden yaratmak için bir yaratıcıya ihtiyaç yok mudur?

Yaratıcı kâinatı bir defa yarattı daha sonrasında ona müdahale de bulunmaz diyen deistler sonraki yaratılışları görmüyor mu? Onlara göre bunları yaratıcı yaratmıyorsa ya sebepler yapıyor ya kendi kendine oluyor demektir. Âlemdeki sebeplerin bir araya gelmesi ile eşya vücut bulabilir mi?

İlk yaratılışı bir Yaratıcıya verip, sonraki yaratılışları âlemin kendisine havale etmek şu anlama gelir: “İlk defa yazmak için yazara ihtiyaç var; ama yazı yazılmaya devam ederken artık yazara gerek yoktur.”

Deistler “Yaratıcı kâinatı bir defa yarattı, sonra müdahale etmedi” derken, **gözlerinin önünde gerçekleşen yaratılışları görmezden gelmektedir.** Her doğan insan, her açan çiçek, her canlanan hücre nedir? Eğer bunları Yaratıcı yaratmıyorsa, geriye sadece iki ihtimal kalır:

- Ya sebepler yapıyor
- Ya da kendi kendine oluyor

Şimdi bu iki ihtimali de düşünelim.

6- Âlemdeki sebepler bir araya gelmekle eşya vücut bulabilir mi?,

Sebepler dediğiniz şeyler; **hayatsız, şuursuz, iradesiz** unsurlardır. Atom bilir mi? Element tercih eder mi? Sebep ölçü koyar mı? Bir ilacı meydana getiren kimyasallar yan yana durmakla ilaç olur mu? Hayır. O maddeleri doğru ölçüyle alıp bir araya getiren **bir kimyager** gerekir. Peki insan, hayvan ve bitkiler o ilaçtan daha mı basittir? İnsanı oluşturan onlarca element, bir araya gelmekle “insan” olur mu? Eğer olsaydı, her karışım bilinç kazanırdı, her birleşme hayat doğururdu.

“Kendi kendine oluyor” demek ise, meseleyi açıklamak değil; **üstünü örtmektir.** Çünkü “kendi kendine” ifadesi, felsefede **faili olmayan fiil** iddiasıdır. Hâlbuki fiil, failsiz olmaz.

İlk yaratılıştaki yaratıcıyı kabul edip, devam eden yaratılıştaki onu devreden çıkarmak; **yaratmayı anlık bir olay zannetmekten** kaynaklanır. Oysa yaratma bir kere olup bitmiş bir iş değil, **her an devam eden bir fiildir.**

Eğer Yaratıcı bir an ilmîni, iradesini ve kudretini bu âlemden çekseydi: Atomlar dağılır, dengeler bozulur, hayat söner, alem yokluğa düşerdi.

Sonuç şudur: Yoktan var etmek için yaratıcıya ihtiyaç varsa, **var olan atomlardan hayat, şekil, düzen ve şahsiyet vermek için haydi haydi ihtiyaç vardır.**

İlk yaratılışı Allah'a, sonrakini âleme vermek; faili bir kere kabul edip, fiil devam ederken onu inkâr etmektir. Bu ise ne aklen, ne mantıken, ne de gözle görülen hakikatlerle bağdaşır.

Yaratılış bir defalık bir başlangıç değil, her an devam eden bir tasarruftur. Ve her tasarruf, bir Mutasarrıf ister.

7- Âlem Bir Defa Yaratılıp Bırakılan Bir Makine Değildir

“Âlem bir defa yaratıldı, sonra saat gibi kendi kendine işliyor” sözü, ilk bakışta ikna edici gibi görünse de gerçekte **yanlış bir kıyastır.**; yani birbirine benzemeyen iki şeyi benzeterek hüküm vermektir. Çünkü saat ile âlem arasında, benzetmeyi temelden bozan farklar vardır.

Bir saat kurulduktan sonra **aynı hareketi tekrar eder.** Yeni bir şey üretmez, yeni bir mânâ ortaya koymaz, yeni bir mahiyet icat etmez. Saatte ne hayat vardır, ne yenilenme, ne de şahsiyet. Kurulduğu andaki program neyse, sonrasında sadece **tekrar** eder. Saatin “işlemesi”, **bitmiş bir filin sürdürülmesidir**; yeni bir filin ortaya çıkması değildir.

Hâlbuki âlemde görünen filler tekrar değildir. Âlemde: Her an yeni canlılar yaratılır, her an şekiller değişir, her an hayat tazelenir, her an yeni şahsiyetler ortaya çıkar.

Bu, bir makinenin tekrar eden hareketi değil; **sürekli yeni fillerin vuku bulmasıdır.** Saat, aynı tik-takla devam eder; âlem ise her an **başka bir tik-tak** üretir.

Saatte “program” denilen şey, **kapalı ve sınırlıdır.** Saat, neyi yapacağını aşamaz. Bir saati ne kadar beklersen bekle, içinden yeni bir saat çıkmaz, yeni bir fonksiyon doğmaz, yeni bir anlam belirmez. Saat, kendini yenileyemez, tamir edemez, geliştiremez. Saatin işlemesi, **hayat belirtisi değil**, mekanik bir tepkidir.

Oysa âlemde: Bir yenilenme, bir onarım, bir çoğalma ve bir çeşitlilik söz konusudur. Bu hâl, saatte asla bulunmayan bir özelliktir. Dolayısıyla “saat gibi işliyor” demek, **hayatla makineyi, yenilenmeyle tekrarı, icadla hareketi** birbirine karıştırmaktır.

Saatin işlemesi için kurucunun sürekli müdahalesine gerek olmayabilir; çünkü saat **yeni bir şey üretmez.** Ama âlemde durum tam tersidir. Âlemde her an **yeni bir şey üretilmektedir.** Yeni olan bir şeyin ise, **geçmişteki bir file havale edilmesi aklen mümkün değildir.**

Çünkü esas soru hâlâ ortadadır: **O program nereden geliyor, kim tarafından işleniyor ve kim tarafından tatbik ediliyor?**

“Program var” demek, işi yapan bir failden vazgeçmek değildir. Aksine, program kavramı **faili daha da zorunlu kılar**. Çünkü program: Kendini yazamaz, kendini seçemez, kendini uygulayamaz.

Bir bilgisayar programı düşünelim. Aynı donanım, aynı elektrik, aynı şartlar... Buna rağmen bilgisayara yüklenen programa göre ortaya çıkan sonuç tamamen değişir. Bir program video üretir, bir diğeri grafik çizer, bir başkası kod yazar, bir diğeri metin oluşturur. Hiç kimse bu durumda “Bilgisayar kendi kendine böyle çalışıyor” demez. Çünkü herkes bilir ki bu sonuçlar, **programın varlığından değil, programın çalıştırılmasından** doğar.

Daha dikkat edilirse şunu da görürüz: Program, tek başına hiçbir şey yapmaz. Program kendi kendine açılmaz, kendi kendine karar vermez, kendi kendine üretmez. Program ancak biri tarafından **yüklenirse, çalıştırılırsa ve idare edilirse** sonuç verir. Programın varlığı, kaçınılmaz olarak bir **programcıyı** ve bir **çalıştırıcıyı** gerektirir.

Şimdi aynı mantığı hayata uygulayalım. “Gülün programı var, buğdayın programı var” denildiğinde aslında söylenen şudur: “Her varlığın nasıl olması gerektiğini belirleyen bir kural vardır.” Fakat bu, meseleyi çözmez; sadece isim değiştirir. Asıl soru hâlâ ortadadır: **Bu programları kim çalıştırıyor?**

DNA bir kod ise, bu kodu okuyan kimdir? Bu kodu milyarlarca hücrede, aynı anda, şaşmadan ve karıştırmadan kim uygulamaktadır? Bilgisayarda en küçük bir yazılım hatası sistemi kilitlerken, canlılarda milyarlarca “program” nasıl oluyor da aynı anda, hatasız ve düzenli çalışıyor?

Eğer mesele sadece program olsaydı; karışıklık olurdu, çakışma olurdu, tesadüfî sonuçlar ortaya çıkardı. Oysa her canlı, her bitki ve her insan kendine mahsus bir kimlik ve şahsiyetle ortaya çıkmaktadır. Bu da gösteriyor ki belirleyici olan programın varlığı değil, **program üzerinde her an tasarruf eden bir iradenin mevcudiyetidir**.

Sonuç olarak “program var, ondan oluyor” demek, gerçekte şunu söylemektir: “Program var ama programcı yok.” Hâlbuki akıl bunu kabul etmez. Çünkü program açıklamadır, icraat değildir. Kanun tarif eder, fakat iş görmez. İş varsa, uygulayan; icraat varsa, icra eden mutlaka vardır.

“Program var” diyorsunuz. Ama program dediğiniz şey, aslında kanundur. Peki soralım: Kanun iş görür mü?

Cevap nettir: **Hayır**. Kanun yaratmaz. Kanunla yaratılır. Program yapmaz. Program uygulanır.

Kanun sadece **nasıl yapılacağını tarif eder**. İş yapan değildir. Bu noktadan sonra “program var” demek, **faili gizlemenin modern adıdır**.